

Scholen en professionals in stelling voor kwaliteit, afspraken over beleidsagenda voor de toekomst van het funderend onderwijs

Preambule

- Door Nederland is de duidelijke keuze gemaakt om te gaan behoren tot de voorhoede in de toekomstige kennismaatschappij (Lissabon, 2000). Dit heeft gevolgen voor alle scholen in het onderwijs.
- In de beleidsbrief 'Onderwijs in stelling' (november 2000) wordt richting gegeven aan noodzakelijke veranderingen om het onderwijs in staat te stellen bovengenoemde keuze te realiseren. In dit ontwikkelingsperspectief staan de begrippen gelijke kansen, variëteit én maatwerk en kwaliteit centraal. Ter uitwerking van het gedachtegoed in de beleidsbrief is een beweging in gang gezet die moet leiden tot een onderwijspraktijk waarin:
 - scholen ruimte hebben om met de nodige mate van variëteit en maatwerk in hun onderwijs alle jongeren gelijke kansen te bieden;
 - de overheid richting geeft om de kwaliteit en toegankelijkheid te waarborgen, mede vanuit haar verantwoordelijkheid voor het bestel;
 - scholen rekenschap afleggen aan hun omgeving (zoals aan ouders en leerlingen) en overheid over het gerealiseerde onderwijs.
- De omslag in deze richting is niet van vandaag op morgen te realiseren, maar vraagt om een meerjarige aanpak. Een aanpak die gericht is op de realisering van de onderwijsinhoudelijke, bestuurlijke en financiële condities die nodig zijn om scholen in staat te stellen de omslag te maken ('innoveren en investeren'). Bij de uitwerking van deze aanpak staat de school centraal opdat de school via variëteit maatwerk aan de leerlingen kan leveren. De rol van het schoolbestuur is daarbij essentieel omdat het bestuur vanuit zijn maatschappelijke inbedding er voor verantwoordelijk is dat scholen meegaan in deze omslag.
- Herkenbaarheid van en draagvlak vanuit de dagelijkse praktijk zijn onmisbaar om de gewenste vernieuwingen te realiseren. Daartoe zijn instrumenten ontwikkeld om de inhoud van de vernieuwing vorm te geven in een open dialoog met de samenleving in het algemeen en de onderwijssector in het bijzonder (www.onderwijsdebat.nl; project Initiatiefrijke Scholen; de ontwerpwedstrijd). Dit met inachtneming van de eindverantwoordelijkheid van de wetgever. In de beleidsbrief is aangegeven dat deze interactieve manier van beleidsvorming ook leidt tot de noodzaak van modernisering van de landelijke overlegstructuur voor het primair en voortgezet onderwijs. Een structuur waarbij tussen vertegenwoordigers van de scholen, besturen, management, personeel en de overheid op hoofdlijnen het overleg wordt gevoerd op basis van een gezamenlijk opgestelde beleidsagenda. Een structuur die ook voorziet in een dergelijk overleg tussen de gebruikers van de onderwijsvoorzieningen (leerlingen en ouders) en de overheid.

Afspraken

- Vertegenwoordigers van onderwijsorganisaties voor bestuur en management (Besturenraad, VBKO, VBS en VOS/ABB), van

organisaties van schoolleiders in het primair en voortgezet onderwijs (AVS respectievelijk VVO), van werknemersorganisaties (AOB, Federatie Onderwijsbonden CMHF/MHP en Onderwijsbond CNV) en het ministerie van OCenW hebben binnen de context zoals hiervoor is beschreven, de afgelopen periode overleg gevoerd over:

- modernisering van de landelijke overlegstructuur
- een gezamenlijke, meerjarige beleidsvisie (streefrichting)
- de eerste invulling van een gezamenlijke beleidsagenda
- een meerjarig investeringsperspectief.

In dit overleg is de in de onderwijsbeleidsbrief geschetste beweging naar meer ruimte voor de scholen, met een daarbij behorende verantwoording aan omgeving en overheid, door alle partijen onderschreven.

- Het overleg tussen partijen heeft geresulteerd in de volgende afspraken.

1. Overlegstructuur

In de vergadering van het POVO van 25 juni 2001 is de notitie "Modernisering overlegstructuur primair en voortgezet onderwijs" besproken en afgeconcludeerd.

Partijen spreken af dat overeenkomstig het genomen besluit over de overlegstructuur:

- het overleg wordt gevoerd over de hoofdlijnen van beleid in de fase van beleidsvorming op basis van een gezamenlijk vast te stellen beleidsagenda voor het primair en voortgezet onderwijs;
- het overleg wordt gevoerd in het '*regieoverleg voor primair en voortgezet onderwijs*'.

2. Streefrichting

Partijen spreken af dat:

- onderstaande streefrichting richtsnoer is voor het verdere overleg over de uitwerking van het in de onderwijsbeleidsbrief geschetste ontwikkelingsperspectief. Centraal daarbij staat het bevorderen van de ontwikkelingskracht en het beleidsvoerende vermogen van de scholen. Het vakmanschap van het personeel vormt daarbij een cruciale factor. De school ontwikkelt zich tot een professionele organisatie die zelf - binnen een aantal van overheidswege gestelde kaders - verantwoordelijkheid draagt voor de onderwijskundige inrichting, het personeelsbeleid en de relatie met de omgeving en hierover verantwoording aflegt. De overheid biedt hiervoor de ruimte en faciliteert scholen;
- de uitwerking van onderstaande streefrichting geschiedt vanuit de invalshoek van de school en vanuit de invalshoek van het stelsel. De streefrichting geeft ruimte voor de versterking van de positie van de leerlingen en de ouders.

Ten aanzien van het beleid gericht op *de school* spreken partijen af te bevorderen dat:

- de school zich verder ontwikkelt naar een flexibele en open organisatie, waarin ruimte wordt gegeven aan management en

medewerkers om vanuit diverse disciplines op een kwaliteitsbewuste, eigentijdse en voor leerlingen aansprekende wijze inhoud te geven aan het primaire leerproces;

- de inrichting van het leerproces gekenmerkt wordt door variëteit opdat in toenemende mate de school in staat wordt gesteld rekening te houden met de verschillen tussen leerlingen en daardoor ieder kind optimale ontplooiingsmogelijkheden te geven. De school is daarbij verantwoordelijk voor een effectieve inrichting van het leerproces;
- het leerproces in de school gefaciliteerd wordt door een aantrekkelijke en veilige leer- en werkomgeving en adequate ondersteuning van het primaire proces;
- bij de uitvoering van haar primaire onderwijstaak de school open staat voor haar omgeving onder meer door participatie in netwerken;
- de school over de onderwijsdoelen, de inrichting van het leerproces en de bereikte resultaten op transparante wijze inhoudelijk verantwoording aflegt aan haar omgeving en de overheid.

Ten aanzien van de na te streven ontwikkelingen aangaande *het stelsel* spreken partijen af dat:

- het rijk scholen ruimte geeft bij de inrichting van het leerproces (ruimte voor maatwerk en variëteit) door minder te sturen op proceskenmerken (de "hoe-vraag") en het accent te leggen op wat scholen presteren (de "wat-vraag");
- het rijk de kwaliteit van het primair en voortgezet onderwijs waarborgt en daartoe een aantal referentiepunten op hoofdlijnen formuleert (kerndoelen/leerstandaarden; eindtermen; centrale examens, kwaliteit onderwijspersoneel etc.) waaraan iedere school dient te voldoen. De inspectie oefent ter zake een stimulerend toezicht uit. Streven van dit toezicht is dat de scholen de kwaliteitsbewaking (inclusief de verantwoording naar de omgeving) zelf uitvoeren (het primair toezicht bij het schoolbestuur), zodat het inspectietoezicht qua intensiteit kan verminderen (proportionaliteit);
- de overheid vanuit de verantwoordelijkheid voor de toegankelijkheid van het bestel -onder meer via bestuurlijke afspraken/arrangementen met schoolbesturen- de toegankelijkheid waarborgt voor alle leerlingen (sluitende opvang);
- de overheid staat voor een volledige kostendekkende financiering van het publieke bestel, hetgeen wil zeggen dat de scholen hiermee in staat worden gesteld hun maatschappelijke en pedagogische opdracht uit te voeren;
- scholen bij deze uitvoering worden ondersteund door een adequate ondersteunings- en opleidingsstructuur;
- voor de verdere ontwikkeling van de school naar een eigentijdse arbeidsorganisatie zullen de optimalisering van de bestuurlijke schaal en professioneel bestuur en management met een adequate ondersteuning bevorderd worden.

Bovenstaande aanpassingen van het stelsel moeten ertoe leiden dat de administratieve en planlast voor de instellingen voortvloeiend uit de relatie met de rijksoverheid vermindert.

3. Doel en opzet beleidsagenda

3.1 Doel

Partijen spreken af dat:

- de bijgevoegde beleidsagenda voor de komende periode het inhoudelijk kader voor het regieoverleg primair en voortgezet onderwijs is;
- de inhoud van de agenda gebaseerd is op de door partijen overeengekomen streefrichting en de beweging in die richting ondersteunt;
- de agenda tot stand komt en bijgesteld wordt door partijen in het regieoverleg.

3.2 Opzet

Partijen spreken af dat de agenda de volgende hoofdindeling heeft:

- ruimte voor scholen en professionals;
- versterking professionaliteit management en personeel;
- arbeidsmarkt en wervingspositie;
- bestuurlijke inrichting en bekostiging;
- school en omgeving.

Voorts spreken partijen af dat in de beleidsagenda per thema verdere invulling gegeven wordt aan de streefrichting, de acties en de inhoudelijke betrokkenheid van de partijen in het regieoverleg.

4. Meerjarig investeringsperspectief

Het kabinet heeft de afgelopen jaren op verschillende momenten additionele middelen uitgetrokken om scholen in staat te stellen de hoge ambities waar te maken. Partijen stellen vast dat in het kader van de Voorjaarsnota 2001/Begroting 2002 het kabinet een forse vervolgstap gezet heeft. In 2001 investeert het kabinet 1.2 miljard gulden structureel meer in het gehele onderwijs en éénmalig 300 miljoen gulden. Voor 2002 komt daar nog eens 900 miljoen gulden structureel bovenop.

Partijen constateren dat de komende periode vervolgstappen op deze weg van innoveren en investeren noodzakelijk zijn om de doelstellingen op het terrein van kwaliteit en variëteit in het funderend onderwijs waar te maken. Daarbij gaat het met name om de thema's:

- personeel (tweede fase van de voorstellen in het rapport van de commissie van Rijn);
- materieel (leermiddelen/ICT, gebouwen, inventaris, ondersteuning bestuur en management etc.);
- beroepskolom;
- diversiteit onderwijsdeelnemers.

In het kader van de Memorie van Toelichting bij de begroting 2002 van het ministerie van OCenW zal het meerjarig investeringsperspectief verder worden uitgewerkt. Op basis van deze uitwerking zullen partijen in het regieoverleg primair en voortgezet onderwijs de gevolgen voor de inhoud en uitvoering van de beleidsagenda bezien.